

รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดอุดรธานี

Public Consciousness Enhancement Model for Secondary School Students in Udon Thani Province

ชาติชาย กิ่งมิ่งแฮ¹ สมเกียรติ ศรีปัดถา² สังคม สุภรัตนกุล² สืบชาติ อันทะไชย³

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ประชากร ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดอุดรธานี ที่สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 จำนวน 56,108 คน กลุ่มตัวอย่าง 900 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าพิสัยกลางในการแปลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structure Equation Modeling : SEM) โดยใช้โปรแกรม LISREL 8.72

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเสริมสร้างจิตสาธารณะพบว่า องค์ประกอบปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงสูงสุดได้แก่ การเสริมสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับผู้อื่น รองลงมา ได้แก่ การเสริมสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับตนเอง องค์ประกอบปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมสูงสุด ได้แก่ การเสริมสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับผู้อื่น รองลงมา ได้แก่ การเสริมสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับตนเอง และการเสริมสร้างจิตสำนึกในหน้าที่ โดยการส่งผ่านความฉลาดทางอารมณ์ ทั้งหมดนี้ สามารถอธิบายความผันแปรได้ร้อยละ 88

คำสำคัญ : จิตสาธารณะ รูปแบบการเสริมสร้าง นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to study the factors that affect public consciousness enhancement. The population were 56,108 secondary school students in Udon Thani province under the Office of Secondary Educational Service Area 20. The samples of this research were 900 students using multi-stage random sampling. The research tool was a 5-rating-scale questionnaire. The data were then analyzed for percentage, mean, standard deviation and mid-range of the interpretation of results by using : Structure Equation Modeling (SEM) with LISREL 8.72 program.

The results of factor analysis that influenced in enhancing public consciousness were found that the highest direct effect of coefficient was the other oriented consciousness's factor, and self consciousness's factor respectively. The highest factor analysis on the indirect effect of coefficient was the other oriented consciousness's

¹ นักศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

² อาจารย์ ประจำสาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

³ อาจารย์ ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

factor and followed by the self consciousness's factor, and the duty consciousness via the emotional intelligence. Forecasting variable can be explained by 88 percent.

Keywords: public consciousness, public consciousness enhancement model, secondary school students

ความเป็นมาของปัญหา

เมื่อกล่าวถึงการอยู่ร่วมกันของมนุษยชาตินั้น มนุษย์จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกัน และกันมีการเรียนรู้แบบแผนทางสังคมในเรื่องของการมี น้ำใจ การมีเมตตากรุณา การช่วยเหลือเกื้อกูลกันและ กันและในที่สุดก็กลายเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อมนุษย์ทำให้ เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์และยังชีพอยู่ร่วมกันในสังคมได้ อย่างมีสุข การมองหาสังคมคุณภาพที่สามารถ รับประกันความสงบสุขในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ กลายเป็นเรื่องที่ได้รับการให้ความสนใจและมีความ สำคัญมากขึ้นจากเดิม เพราะที่ผ่านมากการค้นคว้า ทางวิทยาศาสตร์ดูเหมือนว่าจะไม่ได้มองถึงผลกระทบ ของเทคโนโลยีอันทันสมัยที่มีต่อสังคมมนุษย์ ในขณะที่ ปัจจุบันกลับมีนักวิชาการหลายกลุ่มออกมาเสนอ ความคิดให้วิทยาศาสตร์ มองสังคมเป็นหลัก ในการ สร้างอารยธรรมความเจริญหรือผูกจริยธรรมของสังคม เข้ากับวิทยาศาสตร์ให้วิทยาศาสตร์เป็นของสังคมไม่ใช่ สังคมเป็นสนามทดลองของวิทยาศาสตร์ ตามแนวคิดที่ เราเชื่อว่าถูกต้องในเมื่อจุดเริ่มต้นของความเสื่อมโทรม ในสังคมมาจากมนุษย์ การแก้ไขปัญหาจึงควรต้องเริ่มที่ ตัวมนุษย์ ดังนั้น เมื่อโลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วเนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ต่างๆ ก็ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเร่งพัฒนาตนเอง เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงและสามารถแข่งขันกับ นานาประเทศได้

ซึ่งกระแสร่งพัฒนาและเศรษฐกิจที่ปีบรัด ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยให้เกิด

การแข่งขัน มีค่านิยมทางวัตถุสูง เกิดการเอาเปรียบ ซึ่งกันและกันมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง มากกว่าส่วนรวม ขาดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทำให้เกิดภาวะขาดสมดุล ทั้ง ทางจิตใจและวัตถุ ดังนั้น ความสำนึกต่อส่วนรวมจึง ลดน้อยลงทุกวัน

การปลูกฝังจิตใจให้บุคคลมีความรับผิดชอบต่อ ตนเองและสังคมจึงควรเกิดขึ้นในสังคม ด้วยเหตุนี้ จึงมี การกล่าวถึงคำว่า "จิตสาธารณะ" มากขึ้นเพื่อประโยชน์ที่ จะเป็นแนวคิดต่อตนเอง อันจะสร้างประโยชน์ ก่อให้เกิด การพัฒนาแก่สังคม การปลูกฝังจิตใจให้บุคคลมีความ รับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม เป็นการสร้างคุณธรรม จริยธรรมซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดจากภายใน

"จิตสาธารณะ" เป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญใน การปลูกจิตสำนึกให้คนรู้จักเสียสละ ร่วมแรงร่วมใจ มีความร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ช่วยลด ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ช่วยกันพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ช่วยแก้ปัญหาและ สร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคม

จากผลสำรวจเรื่อง สถานภาพคุณธรรมของ ประชาชนในสังคมไทยด้านจิตสาธารณะหรือจิตอาสา พบว่าผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี จะมีจิตสาธารณะต่ำกว่า ช่วงอายุอื่น และผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษามีจิตสาธารณะต่ำกว่าการศึกษาในระดับ อื่นๆ และมีความเอนเอียงของความคิดและพฤติกรรม ด้านความมีจิตสาธารณะในประเด็น "การช่วยเหลือผู้อื่น

ไม่ใช่หน้าที่ของข้าพเจ้า” มากที่สุด สอดคล้องกับผลการสำรวจสภาพการณ์เด็กและเยาวชนของศูนย์การพัฒนาเครือข่ายการจัดการเชิงพื้นที่เพื่อวิเคราะห์สภาพการณ์และขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่มีคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ โดยระดับสติปัญญาของเด็กไทยมีแนวโน้มลดต่ำลง มีสภาพร่างกายอ่อนแอ มีปัญหาการติดสารเสพติด นิยมความรุนแรง กลุ่มหลังวัตถุนิยมรวมทั้งหลงใหลในวัฒนธรรมต่างชาติ อีกทั้งยังไม่มีความกตัญญู กลายเป็นคนเห็นแก่ตัวทำให้ขาดความรับผิดชอบ ขาดรากเหง้าศีลธรรม คุณธรรมและวัฒนธรรมไทย ซึ่งจากผลกระทบเหล่านี้จึงเป็นภาระของสมาชิกในสังคมที่จะต้องช่วยกันหาทางแก้ไขที่สำคัญที่สุดก็คือ จะต้องช่วยกันสร้างความเป็นจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นในใจของทุกคนจึงจะทำให้มีผลต่อการหาหนทางแก้ไขปัญหานี้ได้

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษาและสร้างรูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี เพื่อเป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าทางสังคม ใช้เป็นฐานแนวคิดที่สำคัญสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนในสังคมรุ่นใหม่ให้มีจิตสำนึกสาธารณะ โดยการปลูกฝังและเสริมสร้างจากสิ่งที่ได้สัมผัสรู้จักคิดวิเคราะห์จากการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงภายในซึ่งจะเป็นการเรียนรู้ที่ดีที่สุด ไม่ต้องท่องแต่ผู้เรียนสามารถจดจำไปตลอดชีวิต อันจะส่งผลให้เยาวชนรุ่นใหม่สามารถใช้ชีวิตอยู่บนพื้นฐานของสังคมไทย สังคมโลกอย่างสงบสุขและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเสริมสร้างจิตสาธารณะ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Social research) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 20 ทั้งหมด 63 โรงเรียน 9 สหวิทยาเขต จำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 29,996 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 26,112 คน รวม 56,108 คน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2543) ดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่าง (Simple Size) ให้เหมาะสมสอดคล้องกับความถูกต้องและจำนวนตัวแปรในการวิจัยเพื่อรองรับสำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (Structure Equation Modeling : SEM) ด้วยสถิติ LISREL ที่ Boomsma, (1983 อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2551) เสนอว่าขนาดที่เหมาะสมควรเป็น 400 ตัวอย่าง นอกจากนี้การประมาณจำนวนปัจจัยพยากรณ์เท่ากับ 45 ปัจจัย ขนาดตัวอย่างจะต้องเป็น 10 เท่า คือ 450 ตัวอย่าง ได้ตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายรวม 900 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยศึกษาจากวรรณกรรมเอกสารแนวคิดทฤษฎี การเก็บข้อมูลพื้นฐานจากการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมและจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

แบบสอบถามความคิดเห็น แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

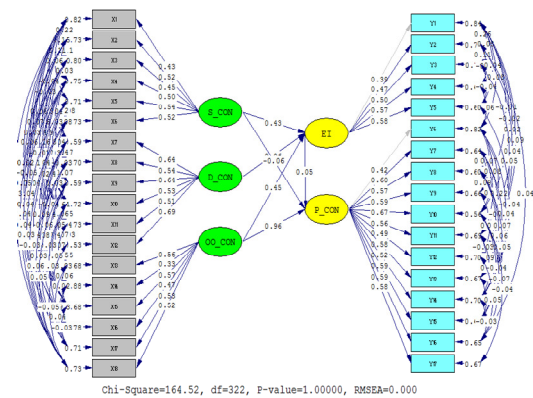
ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล ในการเสริมสร้างจิตสาธารณะ มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของ ลิเคอร์ท (Likert Method) ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาตามกรอบแนวคิดการวิจัยโดยพิจารณาจากแบบมาตราส่วนประมาณค่า ระดับค่าคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง
- ระดับ 4 หมายถึง เห็นด้วย
- ระดับ 3 หมายถึง ไม่แน่ใจ
- ระดับ 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วย
- ระดับ 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เห็นว่ายังมีปัจจัยอื่นที่เป็นประโยชน์ในการเสริมสร้างจิตสาธารณะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาองค์ประกอบปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเสริมสร้างจิตสาธารณะ โดยนำผลการวิเคราะห์จากการวิจัยระยะที่ 1 มาวิเคราะห์ Correlation Matrix ได้ องค์ประกอบเพิ่มขึ้นใหม่อีก 2 องค์ประกอบและนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์สมการโครงสร้าง SEM เพื่ออธิบาย ค่าน้ำหนักขององค์ประกอบปัจจัยและเส้นทางอิทธิพลในการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ปรึความกลมกลืนโมเดลวิเคราะห์กับข้อมูลพื้นฐานที่ศึกษาให้สอดคล้องกันกับแนวคิดทฤษฎีโดยปรับให้เทอมความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กัน โดยปรับค่าบ่งชี้สูงสุด (Maximum Modification Index : MI) ในโปรแกรมวิเคราะห์ LISREL

ผลการวิจัย

องค์ประกอบปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี ผลปรากฏดังนี้

1. องค์ประกอบด้านจิตสำนึกเกี่ยวกับตนเอง ($\gamma = -0.06$) มีอิทธิพลทางตรงในการเสริมสร้างจิตสาธารณะ และการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ($\gamma = 0.43$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีปัจจัยในการเสริมสร้างจิตสาธารณะ เมื่อพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานแลมด้า (Standard Coefficient- λ) เรียงจากมากไปน้อยประกอบด้วย 1) การรวมกลุ่มเพื่อนสนิทนานบนพื้นฐานของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เพื่อแก้ปัญหาสังคม ($\lambda = 0.54$) 2) การเสริมสร้างการทำงานและมีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายได้ดี ($\lambda = 0.52$) 3) การรู้จักแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อนใช้ด้วยความเต็มใจ ถึงแม้จะต้องเสียประโยชน์ส่วนตัวไปบ้างก็ยินดีที่จะทำเพื่อส่วนรวม ($\lambda = 0.52$) 4) การเสริมสร้างให้รู้คุณค่าเมื่อได้ทำสิ่งต่างๆ อย่างกระตือรือร้นและเต็มความสามารถ ($\lambda = 0.50$) 5) การทำในสิ่งที่ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ตระหนัก รู้ถึงความซื่อสัตย์ที่มีผลต่อตนเอง ($\lambda = 0.45$) 6) การประพฤติตนเป็นบุคคลตัวอย่างให้กับผู้อื่นด้วยความขยัน ความมีมานะอดทน ($\lambda = 0.43$)

2. องค์ประกอบด้านจิตสำนึกในหน้าที่ ($\gamma = 0.06$) มีอิทธิพลทางตรงในการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ โดยมีปัจจัยในการเสริมสร้างจิตสาธารณะพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานแลมด้า (Standard Coefficient - λ) เรียงจากมากไปน้อย ประกอบด้วย 1) การเสริมสร้างความมีวินัยและความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมด้วยการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน ($\lambda = 0.69$) 2) การช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ทำงานด้วยความเต็มใจเป็นการเสริมสร้างจิตสำนึกเสียสละเพื่อสังคมมากขึ้น ($\lambda = 0.64$) 3) การตระหนักถึงสิทธิเสรีภาพหน้าที่ความรับผิดชอบต่อตนเองและสาธารณะ ($\lambda = 0.64$) 4) การเคารพสิทธิและให้เกียรติผู้อื่น ($\lambda = 0.54$) 5) การมีความเมตตาและเห็นคุณค่าในน้ำใจที่ผู้อื่นมีต่อตนเอง ($\lambda = 0.53$) 6) การเสริมสร้างความกตัญญู กตเวทิตาไม่ทำให้พ่อแม่และครูต้องได้รับความเดือดร้อนและเสียใจ ($\lambda = 0.51$)

3. องค์ประกอบด้านจิตสำนึกเกี่ยวกับผู้อื่น ($\gamma = 0.96$) มีอิทธิพลทางตรงในการเสริมสร้างจิตสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และยังมีอิทธิพลทางตรง ($\gamma = 0.45$) ในการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ โดยมีปัจจัยในการเสริมสร้างจิตสาธารณะพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานแลมด้า (Standard coefficient - λ) เรียงจากมากไปน้อยประกอบด้วย 1) การให้ความรู้ความเข้าใจแก่เพื่อนนักเรียนในด้านการทำประโยชน์ต่อสังคมและผู้อื่น ($\lambda = 0.57$) 2) การอาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจและกำลังสติปัญญาโดยไม่หวังผลตอบแทน ($\lambda = 0.56$) 3) การรู้จักแบ่งปันสิ่งของและเปิดโอกาสในการใช้ของส่วนรวมต่อผู้อื่น ($\lambda = 0.53$) 4) การสื่อสารประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมชมรมต่างๆ ($\lambda = 0.52$) 5) การคิดในทางบวกถึงสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาโดยไม่คิดเอาเอง

ตามใจชอบ ($\lambda = 0.47$) 6) การยอมรับว่าผู้อื่นอาจมีเหตุผลที่จะไม่พอใจการกระทำของเขา ($\lambda = 0.33$)

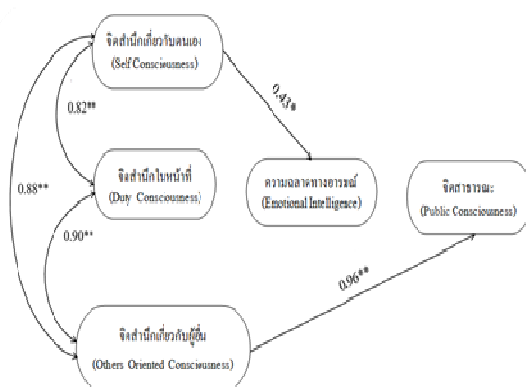
4. องค์ประกอบด้านความฉลาดทางอารมณ์ ($\beta = 0.05$) มีอิทธิพลทางอ้อมในการเสริมสร้างจิตสาธารณะ โดยมีปัจจัยในการเสริมสร้างจิตสาธารณะพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานแลมด้า (Standard coefficient - λ) เรียงจากมากไปน้อย ประกอบด้วย 1) การเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ตระหนักรู้ถึงการขาดระเบียบวินัยเป็นค่านิยมที่ควรจะต้องปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพสังคม ($\lambda = 0.58$) 2) การเสริมสร้างให้มีจิตสำนึกสาธารณะมาจากภายในจิตใจแม้จะไม่ได้รับการอบรมสั่งสอน ($\lambda = 0.57$) 3) การเสริมสร้างความตระหนักรู้ว่าปัจจุบันที่บ้านเมืองกำลังเดือดร้อนเกิดจากคนส่วนใหญ่เห็นแก่ตัว ($\lambda = 0.50$) 4) การเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีปฏิริยาโต้ตอบรุนแรงต่อปัญหาเพียงเล็กน้อย ($\lambda = 0.47$) 5) การเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ตระหนักรู้ถึงการดำเนินชีวิตที่ต้องเร่งรีบแข่งกับเวลา ทำให้คนในสังคมเห็นแก่ตัวหรือมีนิสัยมักง่าย ($\lambda = 0.39$)

5. องค์ประกอบด้านจิตสาธารณะซึ่งสามารถอธิบายความผันแปรการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ได้ร้อยละ 88 และยังได้รับอิทธิพลทางตรงจากองค์ประกอบด้านจิตสำนึกเกี่ยวกับตนเอง ($\gamma = 0.06$) และองค์ประกอบด้านจิตสำนึกเกี่ยวกับผู้อื่น ($\gamma = 0.96$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากความฉลาดทางอารมณ์ ($\beta = 0.05$) โดยมีปัจจัยในการเสริมสร้างจิตสาธารณะพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานแลมด้า (Standard coefficient - λ) เรียงจากมากไปน้อยประกอบด้วย 1) การมีความมุ่งมั่นกระตือรือร้นที่จะทำประโยชน์ต่อสังคม ($\lambda = 0.67$) 2) การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความกระตือรือร้น

($\lambda=0.60$) 3) การมีบทบาทในการประสานความร่วมมือในโครงการหรือกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ($\lambda=0.59$) 4) การทำหน้าที่ช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้กับผู้อื่น ($\lambda=0.59$) 5) การรับรู้ความสามารถของตนเองในการผลักดันเพื่อแก้ไขปัญหาสังคม ($\lambda=0.59$) 6) การสร้างความตระหนักอยู่เสมอว่าเราเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและสิ่งแวดล้อม ($\lambda=0.58$) 7) การเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม ($\lambda=0.58$) 8) การทำงานกลุ่มกับเพื่อนอย่างเต็มความสามารถเพื่อแก้ไขปัญหาสังคม ($\lambda=0.57$) 9) การดูแลรักษาสาธารณะสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ ($\lambda=0.56$) 10) การร่วมคิดแก้ปัญหาความเดือดร้อนจากปัญหาต่างๆ ให้กับเพื่อน ครอบครัวและชุมชน ($\lambda=0.52$) 11) การวิพากษ์วิจารณ์และแสดงความคิดเห็นเพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับสังคม ($\lambda=0.49$) 2) การตี เติ้นและการลงโทษเป็นแนวทางที่จะทำให้สังคมดีขึ้น ($\lambda=0.42$)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้นำมาสร้างโมเดลเพื่อแสดงเส้นทางอิทธิพลในการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดอุดรธานี (Chatchai Model: CCM)

จากโมเดลของรูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยและชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบปัจจัยแต่ละอย่างที่มีเส้นทางอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งความสัมพันธ์เชื่อมโยงของปัจจัยต่างๆ ในการเสริมสร้างจิตสาธารณะเฉพาะองค์ประกอบที่แสดงค่านัยสำคัญทางสถิติ เพื่อเป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าทางสังคมใช้เป็นฐานแนวคิดที่สำคัญสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนในสังคมรุ่นใหม่ให้มีจิตสำนึกสาธารณะโดยการปลูกฝังและเสริมสร้างจากสิ่งที่ได้สัมผัส รู้จักคิดวิเคราะห์จากการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงภายในจิตสำนึกโดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้หรือผ่านโครงการกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะเป็นการเรียนรู้ที่ดีที่สุด ไม่ต้องท่องแต่ผู้เรียนสามารถจดจำไปตลอดชีวิต อันจะส่งผลให้เยาวชนรุ่นใหม่สามารถใช้ชีวิตอยู่บนพื้นฐานของสังคมอย่างสงบสุขและยั่งยืนดังนี้

จิตสาธารณะ เป็นความตระหนักรู้และคำนึงถึงประโยชน์สุขของส่วนรวมและสังคม เห็นคุณค่าของการเอาใจใส่ดูแลรักษาสิ่งต่างๆ ที่เป็นของส่วนรวมเป็นจิตบริการที่เกี่ยวกับการคิดและการปฏิบัติในการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นเป็นการประพฤติปฏิบัติที่มุ่งความสุขของผู้อื่นที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความตั้งใจดีและเจตนาดีที่แสดงออกมาในรูปของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจ ดังนั้นในการที่จะเสริมสร้างให้บุคคลมีจิตสาธารณะนั้น ต้องมีองค์ประกอบปัจจัยที่มีอิทธิพลและความสัมพันธ์ในการเสริมสร้างให้มีจิตสาธารณะ ซึ่งจากการวิจัยพบว่า องค์ประกอบปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเสริมสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับผู้อื่นมีอิทธิพลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยมีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เพื่อปลูกฝังและเสริมสร้างจิตสาธารณะ ได้แก่ การให้

ความรู้ความเข้าใจแก่นักเรียนในด้านการทำประโยชน์ต่อสังคมและการเสริมสร้างให้มีจิตอาสาทำงานช่วยผู้อื่นรวมทั้งการรู้จักแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทนสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ (2550) ในการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาให้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าจิตอาสาของนักเรียนมีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ การช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคม และความมุ่งมั่นพัฒนา แนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น นอกจากนี้จิตสำนึกเกี่ยวกับผู้อื่นยังได้รับการเสริมแรงเพื่อให้เกิดจิตสาธารณะจากองค์ประกอบปัจจัยด้านจิตสำนึกเกี่ยวกับตนเองและจิตสำนึกในหน้าที่โดยทั้งสามองค์ประกอบมีความเชื่อมโยงที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์เชิงสหสัมพันธ์ได้ร้อยละ 82, 88 และ 90 ตามลำดับ โดยองค์ประกอบด้านจิตสำนึกเกี่ยวกับตนเองมีปัจจัยในการเสริมสร้างเพื่อปลูกฝังให้เกิดจิตสำนึก คือ การเสริมสร้าง การรวมกลุ่มสนทนากันพื้นฐานของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เพื่อแก้ปัญหาสังคม รวมทั้งเสริมสร้างการทำงานให้มี ความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนันท์รัตน์ ปรีวดีธรรม (2553) ที่ให้ความหมายว่า เป็นการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่การเสียสละเวลาสิ่งของเงินทองแรงกายสติปัญญาเพื่อสาธารณประโยชน์ และงานวิจัยของ เกียรติศักดิ์ แสงอรุณ (2551) ที่ศึกษากลุ่มและเครือข่ายเยาวชนที่ทำงานด้านจิตสำนึกสาธารณะ พบว่า เยาวชนกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรม ทุกคนมีลักษณะของการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมและการเสียสละเพื่อสังคมอันเป็นองค์ประกอบของการมีจิตสาธารณะซึ่งมีอยู่ในตัวของทุกคน นอกจากนี้องค์ประกอบในการเสริมสร้างจิตสำนึกในหน้าที่ยังมีส่วนเสริมสร้าง และมีความสัมพันธ์ต่อองค์ประกอบจิตสำนึกเกี่ยวกับผู้อื่น ซึ่งมีปัจจัยในการเสริมสร้าง คือ การเสริมสร้างความมีวินัย

และความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ด้วยการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทนสอดคล้องกับ พระไพศาล วิสาโล (2550) ที่ได้กล่าวถึงภารกิจการศึกษาของจิตสำนึกคือการดำรงไว้ซึ่งแนวคิดการเคารพในชีวิตซึ่งกันและกันและมีเพียงการรู้หน้าที่รู้เคารพ รู้ขอบคุณ รู้รักและดูแลซึ่งกันและกันด้วยความจริงใจเท่านั้นจึงจะบรรลุถึงเป้าหมายที่แท้จริง นอกจากนี้การเสริมสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับตนเองยังมีอิทธิพลทางตรงต่อความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นความสามารถในการตระหนักถึงความรู้สึก อารมณ์และความต้องการของตนเองและผู้อื่น ตลอดจนเรียนรู้ที่จะใช้อารมณ์เพื่อส่งเสริมให้เกิดการคิด การตัดสินใจและการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม แต่อย่างไรก็ตามทั้งจิตสำนึกเกี่ยวกับตนเอง จิตสำนึกในหน้าที่ และความฉลาดทางอารมณ์ก็ไม่ได้มีอิทธิพลทางตรงต่อจิตสาธารณะแต่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงจากผลการวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นอิทธิพลความสัมพันธ์เชื่อมโยงขององค์ประกอบปัจจัยในการเสริมสร้างจิตสาธารณะซึ่งสอดคล้องกับ ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัญจร (2543) ที่สรุปว่า จิตสาธารณะ หรือ จิตสำนึกทางสังคม อยู่ภายใต้อิทธิพลของปัจจัยแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ปัจจัยภายนอกเป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับภาวะทางสัมพันธภาพของมนุษย์ ภาวะทางสังคมเป็นภาวะที่เล็กซึ่งที่มีผลต่อจิตสำนึกด้านต่างๆ ของมนุษย์ เป็นภาวะที่ได้บรมก่อก่อและสะสมอยู่ในส่วนของการรับรู้ที่ละเล็กละน้อย ทำให้เกิดสำนึกที่มีรูปแบบหลากหลาย ส่วนสำนึกที่เกิดจากปัจจัยภายใน หมายถึง การคิดวิเคราะห์ของแต่ละบุคคลในการพิจารณาตัดสินใจคุณค่าและความดีงามซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมและการประพฤติปฏิบัติโดยเฉพาะการปฏิบัติทางจิตใจเพื่อขัดเกลาตนเองให้เป็นไปทางใดทางหนึ่ง โดยเกิดจาก

การรับรู้จากการเรียนรู้การมองเห็นการคิดแล้วนำมาพิจารณาเพื่อตัดสินใจว่าต้องการสร้างสำนักแบบใด ก็จะมีการฝึกฝนและสร้างสมสำนักเหล่านั้น การเกิดจิตสำนักนั้นไม่สามารถสรุปแยกแยะได้ว่าเกิดจากปัจจัยภายในหรือภายนอกเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่ง เพราะทุกสรรพสิ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ที่มีอิทธิพลทางตรงสูงสุด ได้แก่ การเสริมสร้างจิตสำนักเกี่ยวกับผู้อื่น ($\gamma = 0.96$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมา ได้แก่ การเสริมสร้างจิตสำนักเกี่ยวกับตนเอง ($\gamma = -0.06$) และองค์ประกอบปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมสูงสุด คือ การเสริมสร้างจิตสำนักเกี่ยวกับผู้อื่น ($\beta = 0.45$) รองลงมา ได้แก่ การเสริมสร้างจิตสำนักเกี่ยวกับตนเอง ($\beta = 0.43$) และการเสริมสร้างจิตสำนักในหน้าที่ ($\beta = 0.06$) โดยการส่งผ่านความฉลาดทางอารมณ์ ทั้งหมดนี้สามารถอธิบายความผันแปรได้ร้อยละ 88 ($R^2 = 0.88$)

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัย รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดอุดรธานีมีข้อค้นพบที่ผู้วิจัยต้องการเสนอแนะทั้งที่เป็นข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ ข้อเสนอแนะเชิงพัฒนา ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมง ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 60 ชั่วโมง สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมหรือหลักสูตรในการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ให้สอดคล้อง

กับรูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาที่มืองค์ประกอบและปัจจัยในการเสริมสร้างจิตสาธารณะที่ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์และเส้นทางอิทธิพลของการเสริมสร้างจิตสาธารณะ โดยการจัดการเรียนรู้ในลักษณะกิจกรรมการอบรม กิจกรรมค่ายอาสาหรือโครงการเสริมสร้างจิตสาธารณะ

2. จากข้อค้นพบการเสริมสร้างจิตสำนักในหน้าที่และการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งมีอิทธิพลในการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนกระทรวงศึกษาธิการควรส่งเสริมกิจกรรมโครงการด้านการเสริมสร้างจิตสาธารณะที่หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจัดขึ้นหรือควรปรับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน การเสริมสร้างจิตสำนักในหน้าที่และความฉลาดทางอารมณ์เป็นวิชาพื้นฐานตั้งแต่ระดับประถมศึกษาและมีความต่อเนื่องจนถึงระดับมัธยมศึกษา โดยให้ความสำคัญในการสอนให้เป็นคนดีเป็นเรื่องหลักส่วนการสอนให้เด็กเป็นคนเก่ง มีความรู้ ความสามารถ เป็นเรื่องรอง เพื่อปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดี มีจิตสาธารณะ

เอกสารอ้างอิง

เกียรติศักดิ์ แสงอรุณ. (2551). แนวทางการพัฒนาจิตสำนักสาธารณะสำหรับเยาวชนไทย : กรณีศึกษากลุ่มและเครือข่ายเยาวชนที่ทำงานด้านจิตสำนักสาธารณะ . วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์. (2550). การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน . วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นางลักษณ์ วิรัชชัย. (2543). **โมเดลลิสเรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2551). **โมเดลลิสเรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาวิจัย การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.

_____. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์.

นันทรัตน์ ปรีดิธรรม. (2553). **การศึกษาปัจจัยที่ ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของเด็กและเยาวชน ที่รับทุนการศึกษานักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์**. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พระไพศาล วิสาโล. (2550). **ศาสตร์และศิลป์แห่งการจัดการความดี: ศึกษากรณีมูลนิธิพุทธจี้อัจฉี**. กรุงเทพฯ : ศูนย์คุณธรรมฯ.

ไพบลีย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจวร. (2543). **สำนักไทยที่พึงปรารถนา**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยฯ.